

Kuratorium Oświaty w Lublinie

.....
Imię i nazwisko ucznia

.....
Pełna nazwa szkoły

KONKURS BIOLOGICZNY DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

**ZESTAW ZADAŃ KONKURSOWYCH
ROK SZKOLNY 2018/2019**

ETAP DRUGI

Instrukcja dla ucznia

1. Zestaw konkursowy zawiera 20 zadań.
2. Przed rozpoczęciem pracy sprawdź, czy zestaw zadań jest kompletny.
Jeżeli zauważysz usterki, zgłoś je Komisji Konkursowej.
3. Zadania czytaj uważnie i ze zrozumieniem.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem. Rozwiązania zapisane ołówkiem nie będą oceniane.
5. W nawiasach obok numerów zadań podano liczbę punktów możliwych do uzyskania za dane zadanie.
6. Nie używaj korektora.

Czas pracy:
90 minut

Liczba punktów
możliwych
do uzyskania: 40.
Do następnego etapu
przejdiesz, gdy
uzyskasz co najmniej
36 punktów.

**Pracuj samodzielnie.
POWODZENIA!**

Zatwierdzam

Przewodnicząca
Wojewódzkiej Komisji Konkursowej
Ewa Zakosińska
mgr Ewa Zakosińska

Kurator Oświaty
w Lublinie
T. Misiuk
mgr Teresa Misiuk

Zadanie 1. (2 p.)

Uzupełnij tabelę, wybierając i wpisując właściwe litery A – J oznaczające **tylko funkcje** wybranych organelli komórki zwierzęcej.

Organelle	błona komórkowa	wodniczki	mitochondria	rybosomy
Funkcja				

A	Przechowywanie i modyfikacja białek.	F	Produkcja białek.
B	System kanalików i pęcherzyków oddzielonych błoną od cytozolu.	G	Dwie błony z których wewnętrzna jest silnie pofałdowana.
C	Transport substancji na zewnątrz i do wnętrza komórki.	H	Pęcherzyk , który zawiera wodę i niezbędne substancje.
D	Uwalnianie energii.	I	Zbudowana z białek i lipidów.
E	Pochłanianie i usuwanie substancji.	J	Przylegające spłaszczone pęcherzyki.

pkt

Zadanie 2. (2 p.)

Pierwiastki są ważnym elementem budulcowym. Biorą udział w regulacji procesów zachodzących w komórkach.

A. Spośród poniższych wybierz i wpisz do ramki, te pierwiastki, które występują zawsze w organizmach żywych – tzw. pierwiastki biogenne.

B. Spośród poniższych wybierz i wpisz do ramki, te pierwiastki, które są niezbędne do prawidłowego funkcjonowania organizmów, ale występują w małych ilościach.

węgiel, tlen, magnez, żelazo, wodór, miedź, fosfor, cynk, wapń, azot

pkt

Zadanie 3. (3 p.)

Zapoznaj się z poniższymi informacjami, które dotyczą kilku tkanek zwierzęcych i uzupełnij tabelę, wpisując w wierszach właściwą nazwę tkanki.

Opis tkanki	Nazwa tkanki
Kurczenie się komórek tej tkanki jest możliwe dzięki obecności białek kurczliwych – aktyny.	
Jest to płynna tkanka o składzie zbliżonym do składu osocza krwi, zawiera tylko więcej tłuszczów oraz dużą ilość limfocytów.	
Tkanka to jest zbudowana ze zwartego układu komórek ułożonych w kilku warstwach, u kręgowców pokrywa skórę.	
Komórki tej tkanki otoczone są przez komórki glikowe, które pełnią funkcję ochronną i odżywczą.	
Tkanka ta zbudowana jest z komórek, które są ułożone po kilka w jamkach chrzęstnych otoczonych substancją międzykomórkową.	

pkt

Zadanie 4. (3 p.)

Obok opisu zapisz nazwę właściwego narządu układu pokarmowego.

Narząd, który magazynuje żelazo, witaminy A, D, E oraz przekształca nadmiar glukozy w glikogen i tłuszcze.	
Narząd, w którym żyją bakterie jelitowe pomagające w trawieniu i wytwarzające witaminy B i K.	
Narządy produkujące zarówno środek bakteriobójczy jak i enzym, który rozpoczyna trawienie węglowodanów.	
Narząd produkujący enzymy trawienne oraz hormony: insulinę i glukagon.	
Narząd produkujący zarówno środek bakteriobójczy jak i enzym, który rozpoczyna trawienie białek.	

pkt

Zadanie 5. (2 p.)

Opisz maksymalnie w czterech zdaniach procesy, jakie zajądą po zjedzeniu pokarmu bogatego w glukozę, uwzględniając zmiany poziomu (stężenia) glukozy we krwi, nazwy gruczołów i hormonów odpowiadających za regulację poziomu glukozy we krwi i zachodzące tam procesy.

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

pkt

Zadanie 6. (2 p.)

Podczas wysiłku fizycznego wywołanego wykonywaniem prac np. w ogródku lub joggingiem, zwłaszcza w słoneczny letni dzień, intensywnie się pocimy.

Zaznacz **trzy** prawdziwe informacje dotyczące funkcji termoregulacyjnej skóry.

Aktywność gruczołów potowych w skórze wywołuje wydzielanie potu.	
Organizm dąży do usunięcia nadmiaru wody, która jest niepotrzebnym obciążeniem w trakcie aktywności fizycznej.	
Parowanie wody zawartej w pocie prowadzi do ogrzania skóry człowieka.	
Intensywna praca mięśni wywołuje uwalnianie bardzo dużej ilości energii, a pocąc się schładzamy organizm.	
Przejście wody ze stanu ciekłego w lotny wiąże się z pobraniem znacznej ilości ciepła z powierzchni skóry.	

pkt

Zadanie 7. (3 p.)

Mózgowie steruje pracą wszystkich układów w ciele człowieka, gdyż znajdują się w nim ośrodki nerwowe, czyli skupienia ciał neuronów odpowiadających za określone funkcje. Wpisz nazwę części mózgowia, która odpowiada za określone funkcje, wybierając je z ramki.

Funkcja mózgowia	Nazwa części mózgowia
Reguluje temperaturę ciała, pobieranie pokarmu i ciśnienie krwi oraz cykl snu i czuwania.	
Kieruje odruchami obronnymi takimi jak kaszel, kichanie, odruch wymiotny.	
Jest siedliskiem zdolności umysłowych, pamięci i mowy.	
Regulacje pracę serca i wentylację płuc.	
Odpowiada za koordynację ruchów, równowagę i utrzymanie napięcia mięśniowego.	

Pień mózgu	Rdzeń przedłużony	Ośrodek korowy mózgu	Rdzeń przedłużony	Mózdzek
------------	-------------------	----------------------	-------------------	---------

pkt

Zadanie 8. (1 p.)

Zastawki występujące w układzie krwionośnym min. człowieka umożliwiają jednokierunkowy przepływ krwi oraz zapobiegają jej cofaniu. Nie we wszystkich jednak miejscach układu krwionośnego zastawki występują.

Zaznacz z poniższych, znakiem X, **tylko trzy miejsca**, w których zastawki nie występują.

w żyłach.	
w tętnicach.	
między żyłą główną i prawym przedsionkiem.	
między lewą komorą i aortą.	
między przedsionkami i komorami.	
między żyłami płucnymi i lewym przedsionkiem.	

pkt

Zadanie 9. (1 p.)

Zaznacz punkt oznaczony cyfrą, w którym zamieszczono nazwy rodzajów leukocytów w kolejności odpowiadającej ich opisom.

A. Pochłaniają i trawią elementy obce w komórce.	B. Wytwarzają substancje niszczące antygeny	C. Wytwarzają przeciwciała.
--	---	-----------------------------

1. A – limfocyty T, B – makrofagi, C – limfocyty B
2. A – makrofagi, B – limfocyty T, C – limfocyty B
3. A – limfocyty T, B – limfocyty B, C – makrofagi
4. A – makrofagi, B – limfocyty B, C – limfocyty T

pkt

Zadanie 10. (1 p.)

Witaminy są niezbędne do wzrostu i zachowaniu zdrowia. Wskaż właściwie opisany przykład zaburzenia wywołanego niedoborem określonej witaminy.

- A. Niedobór witaminy D powoduje zaburzenia w procesie krzepnięcia krwi.
- B. Niedobór witaminy C powoduje tężyczkę.
- C. Niedobór witaminy A powoduje anemię złośliwą.
- D. Niedobór witaminy B12 powoduje zaburzenie funkcjonowania układu nerwowego.

pkt

Zadanie 11. (3 p.)

Przyporządkuj związkom organicznym ich najważniejsze funkcje pełnione w organizmach, wybierając je z tabeli. **Wpisz właściwe numery funkcji od 1 do 6.**

Białka	tłuszcze	węglowodany

Najważniejsze funkcje	
1	Budulcowa
2	Źródło energii
3	Regulacyjna
4	Transportowa
5	Materiał zapasowy
6	Tworzenie warstwy izolacyjnej

pkt

Zadanie 12. (1 p.)

W błonie krwinek czerwonych (erytrocytów) człowieka występują dwa rodzaje antygenów: antygen A i antygen B. Na podstawie ich obecności lub braku, wyróżniamy cztery grupy krwi. Zaznacz grupę krwi pozbawioną obu antygenów.

- a. grupa krwi A.
- b. grupa krwi B.
- c. grupa krwi AB.
- d. grupa krwi 0.

pkt

Zadanie 13. (1 p.)

Zaznacz punkt zawierający nieprawidłowe zakończenie zdania. Zbędne i szkodliwe produkty przemiany materii w organizmie człowieka wydalane są przez

- a. układ oddechowy.
- b. układ pokarmowy.
- c. układ wydalniczy.
- d. skórę i jej wytwory.

pkt

Zadanie 14. (2 p.)

Porównaj odporność swoistą z odpornością nieswoistą. Wpisz w odpowiednie miejsca tabeli numery od 1 do 4 poniższych określeń .

Odporność swoista	Odporność nieswoista

nie następuje „zapamiętanie” cech czynnika chorobotwórczego,	następuje „zapamiętanie” cech czynnika chorobotwórczego,	cecha wrodzona	cecha nabyta
1	2	3	4

pkt

Zadanie 15. (2p.)

Choroba ta przyciągnęła międzynarodową uwagę medyczną i polityczną, a także fundusze na dużą skalę, odkąd została zidentyfikowana w latach 80. XX wieku.

Udziel właściwych odpowiedzi do zadań A i B.

A. **Zaznacz odpowiedź A, B, C lub D, następnie odpowiedź X, Y lub Z oraz wybierz uzasadnienie spośród 1- 4.**

Zespół nabytego upośledzenia odporności to choroba zwana	którą wywołuje wirus	a którym nie zarazimy się poprzez
a.HIV,	X. HIS,	1.podanie ręki nosicielowi.
b.SARS,	Y. HIV,	2.kontakt płciowy z nosicielem.
c.AIDS,	Z. HFT,	3.transfuzję krwi od nosiciela.
d.alergią,		4.robienie tatuażu igłą używaną wcześniej przez nosiciela.

B. Dokończ zdanie.

Profilaktyka tej choroby na pewno nie polega na

- stosowaniu prezerwatyw podczas kontaktów płciowych.
- izolowaniu chorych na oddziałach zamkniętych szpitali.
- używaniu jednorazowego sprzętu podczas zabiegów chirurgicznych.
- wydawaniu broszur edukacyjnych na temat choroby AIDS.

pkt

Zadanie 16. (3 p.)

Choroby zakaźne stanowią dla współczesnych ludzi ogromne zagrożenie. Wywołane są one przez bakterie, wirusy lub pierwotniaki. Przyczyną ich są mikroorganizmy, a przenoszą się łatwo min. podczas kontaktów z chorymi ludźmi lub zwierzętami.

Wpisz do właściwej kolumny tabeli **odpowiednie numery chorób od 1 do 8**, wybierając ją z ramki.

choroby bakteryjne	choroby wirusowe	choroby pierwotniakowe

1. Rzęsistkowica	2.Rzeżączka	3.Toksoplazmoza	4.Borelioza
5.Różyczka	6.Polio (Heine – Medina)	7.Choroba wrzodowa żołądka	8.Rak szyjki macicy

pkt

Zadanie 17. (1 p.)

Uczniowie przeprowadzili doświadczenie przedstawione na ilustracji. Zapisali problem badawczy (PB) i hipotezę (H) w karcie pracy. Twoim zadaniem jest odpowiednio sformułować i wpisać we właściwe wiersze pod rysunkiem schematycznym problem badawczy i hipotezę.

PB	
H	

pkt

Zadanie 18. (3 p.)

Przeczytaj dokładnie poniższy tekst, przedstawiający zasady przeprowadzania obserwacji mikroskopowych z wykorzystaniem szkolnego mikroskopu świetlnego, a następnie wykreśl niewłaściwe określenie, tak by był prawdziwy.

1. Ustawiamy **obiektyw / okular** o najmniejszym powiększeniu.
2. Umieszczamy na **stoliku / statywie** preparat, a następnie przy pomocy lusterka lub lampki ustawiamy odpowiednio oświetlenie.
3. Z pomocą śruby makrometrycznej zbliżamy **obiektyw / okular** do preparatu.
4. Patrząc przez okular kręcimy śrubą **mikrometryczną / makrometryczną** do momentu uzyskania obrazu i ustawiamy odpowiednią ostrość
5. Aby zmienić powiększenie, obracamy **tubusem / rewolwerem** obraz i ponownie ustawiamy **ostrość / światło**.

pkt

Zadanie 19. (2 p.)

Uzupełnij tabelę, wpisując w kolumny odpowiednie nazwy gruczołów i hormonów do pełnionych przez nie funkcji. Wykorzystaj tylko właściwe odpowiedzi z ramki.

Gruczoły	Hormony	Najważniejsze funkcje
		Stymulacja wzrostu, budowa nowych tkanek, przyspieszenie metabolizmu. Stymulacja wydzielania hormonów: tarczycy, kory nadnerczy, gonad.
		Przyspieszenie tempa przemian metabolicznych. Wpływa na pobudzenie nerwowe. Zmniejszenie poziomu cholesterolu we krwi.
		Zwiększenie stężenia glukozy we krwi. Zmniejszenie stężenia glukozy we krwi i jej magazynowanie w wątrobie.
		Regulacja przemian cukrów. Zwiększenie tempa metabolizmu, stężenia glukozy we krwi, ciśnienia tętniczego, gotowość do obrony.
		Dojrzewanie płciowe, II-rzędowe cechy płciowe, popęd seksualny, rozwój gruczołu krokowego.

hormon wzrostu		insulina	glukagon	adrenalina
trzustka	tyroksyna	nadnercza	tarczyca	jądra
testosteron	estrogeny	jajniki	progesteron	przysadka

pkt

Zadanie 20. (2 p.)

W jelicie cienkim zarażonego człowieka bytuje postać tasiemca uzbrojonego.

- A. Uzupełnij tabelę, wpisując w odpowiednie kolumny brakujące informacje dotyczące tasiemca uzbrojonego.

Żywiciel ostateczny	Żywiciel pośredni	Miejsce bytowania postaci dorosłej tasiemca	Miejsce bytowania postaci młodocianej tasiemca - larwy

- B. Zapisz, jak można się zarazić tym tasiemcem?

.....

pkt
